

Lijn stagiaire-medewerker-compagnon
moet veranderd

‘De advocatuur moet geen confrèreclub blijven’

Miek Smilde, journalist

Het aantal afgestudeerde juristen daalt, en hun gemiddelde kennisniveau is lager. De advocatuur groeit, en schreeuwt om toptalent. Deze spanning tussen vraag en aanbod op de juridische arbeidsmarkt stond centraal tijdens de cursus *De nieuwe juristen: werving, selectie en opleiding* die OSR Juridische Opleidingen woensdag 29 maart organiseerde. ‘De cultuur van de advocatuur moet pluriformer worden.’

Ooit leken ze allemaal op elkaar, advocaten. Intelligente, altijd werkende mannen, die het Latijn beheersten en niet alleen wisten wie, maar ook wat Minerva was. ‘Tijdens mijn sollicitatiegesprek werd mij alleen gevraagd of ik in de senaat had gezeten. Dat je lid was geweest van het studentencorps werd als vanzelfsprekend aangenomen’, vertelde Floris Bannier, hoogleraar advocatuur aan de Universiteit van Amsterdam schertsend in zijn inleiding. Elke advocaat kon bogen op een gedegen algemene juridische opleiding, en iedereen werkte op zondag.

Die tijden zijn vervlogen. De instroom van de Beroepsopleiding van de Nederlandse Orde van Advocaten bestaat inmiddels voor 63 procent uit vrouwen, en het percentage vrouwelijke rechtenstudenten ligt nog hoger. Het totaalaantal rechtenstudenten neemt af in vergelijking met studies als geneeskunde, economie en bestuurskunde, terwijl de behoefte aan nieuwe advocaten onverminderd hoog blijft. Uit longitudinaal onderzoek blijkt verder dat het niveau van de afgestudeerde juristen afneemt. De vijver waaruit advocatenkantoren hun nieuwe talent moeten vissen wordt dus kleiner, en bovendien zwemmen er minder zalmen in. Tot slot is het aantal vissers beduidend toegenomen; de overheid en de rechterlijke macht, banken, consultancybureaus en bedrijven azen op het juridische talent en blijken aantrekkelijke werkgevers.

‘De advocatuur zal de komende jaren veel meer aandacht moeten besteden aan de werving, selectie en opleiding van nieuwe talenten’, zei Rob van Otterlo, hoofd opleiding van de Orde. Niet de absolute top, maar de goede middelmaat moet daarbij centraal staan, denkt Van Otterlo. ‘Nu nog aast iedereen op die tien procent excellente studenten, kantoren scouten nieuw talent op universiteiten en bieden mooie reises aan, maar daarmee redden ze het niet. De tijd van *cherry picking* is voorbij, de behoefte aan nieuwe instroom is daarvoor te groot. Volgens mij moet de advocatuur meer investeren in die veertig procent goede juristen en hen excellent maken. Investeer in opleidingen en verander de nog heersende mentaliteit van *up or out* in *up and stay*. Dat betekent ook dat kantoren meer aandacht moeten besteden aan een gezonde balans tussen werk en leven.’

column

JOOST BEVERSLUIS

A la Berlusconi

Advocaten hebben iets met hun uiterlijk. Dat is logisch. De advocaat is een toneelspeler, ook als zijn praktijk hem maar zelden in de rechtszaal brengt. Maar daarenboven is de advocaat vaak ijdel. De mannelijke advocaat in ieder geval. En daar gaat het verder over. Tot zover niets nieuws.

Bij die ijdelheid vormde leeftijd nooit een serieus probleem. Sterker: veel mannelijk verval en bederf – grijze manen, uitgroeiende wenkbrauwen, wat stramme loop, rimpeltrekkende grijns – leende zich goed voor zelfbewonderende blikken in de spiegel en zelfgenoegzaam vertoon aan derden, mits optimaal verzorgd en behendig belicht of toegewend. Aldus kon de ijdele advocaat tot op hoge leeftijd goed blijven functioneren.

Naar ik begriip staat hier evenwel iets te veranderen. In bedrijfsleven en ambtenarij mogen en moeten steeds jongere hotshots zelfstandig advocaten inschakelen en aansturen. En hun voorkeur gaat uit naar een leeftijdgenoot, niet naar een oude pruik, hoezeer ook op z’n voordeligst getoond. Als dat waar is gaat zich een drama voltrekken.

Al eerder sprak ik over de rijpe baliegeleding ‘Seniores sed non seniles’. Wel duidelijk is waar deze dacht genoeg aan te hebben om tot in hoge ouderdom advocaat te blijven: een onverduisterd verstand. Nu even geen voor de hand liggende grappen. Waar het om gaat is te wijzen op het dynosaurische vastklampen aan geestelijke vermogens. De jonge opdrachtgever is al voor hun neusharen en hangwangen teruggedeeind voordat één heldere gedachte kan worden geuit. Je zou deze oude garde uit mededogen een tijdige Alzheimer toewensen, opdat ze zich deze onverdiende meteorietinslag niet meer bewust zijn. Maar ook de ijdele advocaat van 45 en ouder wordt natuurlijk aangeschoten wild.

Hoe sta ik hier zelf in? Als een gewaarschuwd man, vooreerst. Tijdens de laatste sollicitatieprocedure voor een stagiair sprak een meisje – een meisje, inderdaad – na 5 minuten uit dat ze geen belangstelling meer had. Ze had niet gedacht dat de lidmaten van mijn kantoor zo op leeftijd waren. Dagen hebben wij, de lidmaten, elkaar op de gangen gemedend totdat de jongste van ons, via een verbitterd grapje, de verpleeghuissfeer kon verdrijven. Geen illusies meer, sindsdien.

Verder ben ik praktisch en heb ik onlangs een *extreme make-over* ondergaan, à la Berlusconi, maar dan voor de eerste keer. Ik grijns nu wat ongemakkelijk want pijnlijk, maar wel heel jongensachtig, althans volgens mijn secretaresse. Aan mijn dunne haar heb ik niets gedaan. Je hebt mannen die op hun dertigste al kaal zijn. En Silvio onderhoudt ook alleen de benedenring met nieuwe aanplant.

Een eerste gesprek in de strakke outfit was met een stinkend rijke weduwe wier belangen ik al jaren dien. Zij toonde zich niet onder de indruk en heeft de relatie de volgende dag opgezegd. Dat zie ik maar als *collateral damage*, zoniet een begin van bewijs (a contrario) dat ik op de goede weg ben.

De tekening bij deze column is niet aangepast. De uitgever vond de schaduwwerking van de rimpels juist mooi. Ik moest de kosten maar zelf betalen, als ik een ander plaatje wilde. Dát ging me te ver.

>

Bannier concludeerde eveneens dat een eenzijdige focus op 'de top' de advocatuur wel eens duur kan komen te staan. Volgens de hoogleraar moet de advocatuur veel pluriformer worden wil zij in de krupper wordende arbeidsmarkt overleven. 'Kantoren moeten economischer leren omgaan met hun talent, en het werk differentiëren', zei Bannier. Hij verwees daarbij onder andere naar de eerste hbo-juristen die dit jaar zullen afstuderen. Hoewel zij hun kwaliteit in de praktijk nog moeten bewijzen, is hun kwantiteit bij voorbaat een niet te verwaarlozen factor; nu al studeren ruim 5000 studenten recht op hbo-niveau.

Eric van de Luytgaarden, lector aan de Hogeschool Utrecht, zei ervan overtuigd te zijn dat deze hbo'ers hun waarde voor de advocatuur binnen enkele jaren zullen bewijzen. 'Hbo'ers beschikken over een behoorlijk juridische kennis en zijn daarnaast getraind in communicatieve en sociale vaardigheden', vertelde Van de Luytgaarden. 'Ze zijn cliëntgericht en kunnen goed samenwerken. Daarnaast kunnen zij parajuridisch werk in de Angelsaksische zin verrichten. De hbo-jurist kan de advocaat dus echt ondersteunen.'

Daartoe moet dan wel de cultuur op de kantoren veranderen, waarschuwde Van de Luytgaarden. 'Hbo'ers mogen geen togaberoepen uitoefenen, waardoor het gevaar voor een Calimero-effect reëel is. Aan de andere kant bemerk ik een zekere weerstand tegen hbo'ers, omdat academisch geschoolde juristen toch bang zijn dat de hbo'er straks hetzelfde biedt voor minder geld.' Beter dan te kleineren of

Bea Scholtens

Eric van Luytgaarden

te demoniseren is het te differentiëren, vond de lector. 'De advocatuur moet geen confrèrclub blijven, en minder hiërarchisch worden georganiseerd.' De nog steeds bestaande structuur van stagiaire – medewerker – compagnon moet met andere woorden op de schop en worden vervangen door een organisatie-model waarin meerdere juridische functies op verschillende niveaus worden onderscheiden.

Bea Scholtens, hoofd personeel en organisatie van Dommerholt advocaten in Zwolle, zei te verwachten binnen twee jaar hbo'ers aan te nemen. 'We hebben ze gewoon nodig.' Zoals gebruikelijk op haar kantoor zullen deze nieuwe juristen wel intensief begeleid en gecoacht worden. 'Goede juridische dienstverlening

vraagt om meer dan hoge cijfers. Ook wie niet boven gemiddeld scoort kan heel bruikbaar zijn op grond van andere competenties waarover hij beschikt. Wij investeren bewust in de ontwikkeling daarvan.'

Gespreksleidster Irma van Willegen van OSR concludeerde dat de onwetendheid over de nieuwe juristen nu nog groot is. Toch zag ook zij ruimte voor hbo'ers in de advocatuur. 'Als die bovengemiddeld intelligente en sociaal vaardige advocaat op een gegeven moment niet meer is te vinden, moet je als kantoor óf krimp accepteren, óf harder werken, óf creatiever omgaan met het talent dat wél beschikbaar is.'

'De stagiaires moeten ook wat te doen hebben'

Michel Knapen, journalist

Wel rechtsbijstand verleend, niet alles vergoed.¹ Waar ging het mis? 'We zijn te eerlijk geweest', zegt de advocaat. 'Wij moeten van eerlijkheid kunnen uitgaan', reageert de Raad voor Rechtsbijstand.

Bij het Amsterdamse advocatenkantoor De Vilder Van Oosten begrijpen ze het niet helemaal: ze hebben een toevoegingszaak keu-

rig afgerond, maar de declaratie wordt door de Raad voor Rechtsbijstand niet helemaal vergoed. 'De Raad doet momenteel een stuk lastiger indien twee advocaten van hetzelfde kantoor aan een zaak werken, waarin één kantorgenoot is toegevoegd. Bijvoorbeeld een stagiaire verricht werkzaamheden in de zaak van zijn patroon', zegt advocaat (en redactielid van dit blad) mr. Geertjan van Oosten. Bij de grotere zaken (meer dan 24 uur) wordt één advocaat geacht rechtsbijstand te verle-

nen, maar in de praktijk wordt het werk wel eens onderling verdeeld. 'De stagiaires moeten ook wat te doen hebben', zegt Van Oosten. 'Jij doet bijvoorbeeld het ene getuigenverhoor, de stagiaire het andere. Dat kunnen zij ook goed. Maar als dan de urenspecificatie wordt overgelegd, dan wordt het werk van de stagiaire niet vergoed.' En dat steekt Van Oosten.

Mr. Herman Schilperoort van de Amsterdamse Raad voor Rechtsbijstand kent deze zaak niet ('we verwerken per jaar meer dan honderd-

>

duizend declaratieformulieren’) maar kan het wel verklaren. ‘Advocaten worden geacht de rechtsbijstand persoonlijk uit te voeren. Kunnen ze dat door omstandigheden niet, dan moeten ze vooraf om een mutatie van de toevoeging vragen. Dat laatste hoeft niet als er sprake is van overmacht of incidentele waarneming wegens zwaarwegende redenen, dus in het geval van ziekte of een andere dringende oorzaak. Wil een advocaat het werk met een collega delen, dan kan dat niet. Hij doet het zelf óf hij draagt het hele dossier over. Stagiaires kunnen op eigen naam een toevoeging vragen.’

‘SLACHTOFFER’

Een verdeling van de werkzaamheden leidt tot een ondoelmatige rechtsbijstand, stelt Schilperoort, en is niet bevorderlijk voor de zaak. De cliënt is niet gediend met meerdere rechts-

bijstandverleners. Omdat meerdere advocaten zich het dossier moeten eigen maken, worden sommige werkzaamheden dubbel uitgevoerd – zoals het lezen van de stukken. Dat leidt tot hogere kosten. Het werken aan een zaak met twee collega’s wordt alleen in uitzonderlijke gevallen gehonoreerd, zegt Schilperoort. ‘Alleen als de eerste advocaat het niet kan inplannen, bijvoorbeeld als het om een heel grote zaak gaat. Toestemming om met meer advocaten aan een zaak te werken moet vooraf worden gevraagd.’ Deze voorwaarden bestaan in Amsterdam al een jaar of vijf. ‘Die meneer Van Oosten, die stelt dat we pas sinds kort de declaraties strenger controleren, heeft dus op dit punt geen gelijk.’

Advocaat Geertjan van Oosten staat echter niet achter deze redenering. ‘We geven op onze declaratieformulieren precies aan wie wat doet. Dat doen we ook voor het manage-

mentinformatiesysteem dat we op kantoor hanteren. We willen immers zelf bijhouden wie wat doet. Naar de Raad zijn we daar heel eerlijk in, maar het maakt ons gelijk slachtoffer. We zouden ook de naam van één advocaat op het formulier kunnen vermelden, en dan krijgen we alles vergoed.’

Slachtoffer van zijn eigen eerlijkheid? Herman Schilperoort: ‘Misschien voelt hij dat zo. Wij moeten er echter van uitgaan dat de urenspecificaties eerlijk worden ingevuld, en als er staat dat één advocaat de rechtsbijstand heeft verleend, dat dit ook daadwerkelijk zo gebeurt.’

NOOT

- 1 Eerdere artikelen over vergelijkbare onderwerpen verschenen in *Advocatenblad* 2005-9, p. 442-444 en *Advocatenblad* 2005-10, p. 468.

Vlaamse advocaten willen rechter niet meer vervangen

Lex van Almelo, journalist

In noodgevallen willen de leden van de Orde van Vlaamse Balies nog wel bijspringen. Maar als de afwezigheid van rechters te voorzien is, willen de advocaten niet meer optreden als rechter-plaatsvervanger. Structurele capaciteitsproblemen moet justitie maar zelf oplossen.

‘Eenkel in extreem onvoorziene omstandigheden willen wij nog wel als rechter-plaatsvervanger optreden. Bijvoorbeeld als de rechter een auto-ongeval heeft. Maar we willen niet dat justitie systematisch een beroep doet op de advocaten als er niet genoeg rechters zijn,’ zegt woordvoerder Kikki Vandriessche van de Orde van Vlaamse Balies (OVB). Nu uit recente en aankomende wetswijzigingen blijkt dat de wetgever ervan uitgaat dat justitie advocaten structureel blijft inzetten als rechter-plaatsvervanger, is voor de Orde de maat vol. Ze wil niet langer dat de advocaten worden ingezet om achterstanden weg te werken. Niet de advocatuur, maar de overheid moet zorgen voor een behoorlijke werking van de hoven en rechtbanken.

In een persbericht wijst de OVB op een arrest van het Arbitragehof, dat op 3 maart 1999 zei dat

de inzet van advocaten als plaatsvervangende raadsheren in aanvullende kamers hooguit kon worden gedoogd als een tijdelijke maatregel om achterstanden weg te werken. ‘Zeven jaren nadien is er van tijdelijkheid geen sprake meer,’ aldus de OVB, die een deel van de achterstanden wijt aan voorzienbare afwezigheid van rechters, zoals vakanties en medische behandelingen.

KOOPJE

De wetswijzigingen en de kritiek van de OVB richten zich met name op de hoven van beroep en rechtbanken. Volgens Filip Van Damme, advocaat in Oedelem en al 10 jaar plaatsvervangend ‘vrederechter’ in een van de vier kantons van Brugge, vallen de problemen op het niveau van de kantonrechters wel mee. Voor elke vrederechter zijn zes plaatsvervangers benoemd, die normaalgesproken alleen zitting hebben tijdens vakanties en bij ziekte van de vrederechter. En tijdens de vakanties valt de werklast volgens Van Damme ook best wel mee. ‘Magistraten en gerechtspersoneel hebben recht op zes weken verlof per jaar. Daarom wordt in de maanden juli en augustus maar een kwart van het normaal aantal zittingen gehouden. En die worden dan verdeeld over zes plaatsvervangers. De plaatsvervangers krijgen hier helemaal geen vergoeding voor. Alleen als een vrederechter

een tijd lang weg is, kan een advocaat als plaatsvervanger worden benoemd. Die neemt dan al zijn werkzaamheden over voor de helft van zijn wedde.’

Advocaten doen het in dat geval dus op een koopje en normaalgesproken dus voor niets. Van Damme heeft er geen moeite mee. ‘Het aantrekkelijk is dat je beide kanten van de balie ziet. Je doet de beroepservaring op. In mijn kanton maakt de vrederechter geen misbruik van de plaatsvervangers. Bij ons zie ik geen probleem.’

De Antwerpse advocaat en plaatsvervangend vrederechter Bernhard Samyn tilt er zwaar aan dat justitie vaak te lang wacht om een rechter bij permanente ziekte of pensionering te vervangen. ‘Bovendien kun je de belangen van advocaat en magistraat niet verzoenen. Als een advocaat wordt opgevorderd om ‘s ochtends zitting te houden als vrederechter en daar later op diezelfde dag moet pleiten, is dat niet aanvaardbaar in de ogen van het publiek. Dat is volgens ons niet meer van deze tijd.’

De OVB heeft nog niets gehoord van het ministerie van Justitie. Wat gaat de minister doen als advocaten het voortaan vertikken? De woordvoester van de minister is met verlof en haar plaatsvervanger blijkt niet in staat tijdig op onze vraag te reageren.